

creative
SMEs

ส่วนที่

ประเด็นที่น่าสนใจของ SMEs ประเทศไทย

การศึกษาเปรียบเทียบนโยบายและมาตรการ
การรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสำหรับ
ผู้ประกอบการ SMEs ในกลุ่มประเทศอาเซียน

บทที่ 6

บทที่ 6

การศึกษาเปรียบเทียบนโยบายและมาตรการการรองรับประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนสำหรับผู้ประกอบการ SMEs ในกลุ่มประเทศอาเซียน

6.1 ความนำ

การลงนามของผู้นำอาเซียนในปฏิญญาเซบูว่าด้วยการเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี 2558 (หรือ ค.ศ. 2015) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเร่งรัดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในอาเซียนให้เปิดเสรีการค้าเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศสมาชิกทั้งด้านการค้าสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงาน รวมถึงความร่วมมือด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน อันจะนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานการครองชีพและความกินดีอยู่ดีของประชาชนภายในประเทศ อีกทั้งเพื่อลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางสังคมให้น้อยลง โดยคาดว่าแนวทางดังกล่าวจะเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในตลาดโลก

การก่อตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

พฤศจิกายน 2545	การกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อมุ่งสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
ตุลาคม 2546	เห็นชอบให้มีการรวมตัวไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี 2563
พฤศจิกายน 2547	ลงนามในกรอบความตกลงระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 10
ธันวาคม 2548	ผู้นำอาเซียนได้มอบให้รัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจศึกษาความเป็นไปได้ในการเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้เร็วขึ้นอีก 5 ปี
สิงหาคม 2549	จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) และตารางเวลาดำเนินกิจกรรมต่างๆ (Strategic Schedule)
มกราคม 2550	ลงนามเห็นชอบในปฏิญญาเซบูในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 12
สิงหาคม 2550	ให้การรับรองต่อแผนงานการจัดตั้ง AEC และตารางเวลาดำเนินงาน
พฤศจิกายน 2550	ลงนามใน ASEAN Charter “ปฏิญญาว่าด้วยแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Declaration on the AEC Blueprint)”

การก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและด้านลบต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผลกระทบในด้านบวก หมายถึง ขนาดตลาดที่ใหญ่ขึ้นจากการรวมเป็นตลาดเดียว และการลดอุปสรรคการค้ากันทางการค้าโดยเฉพาะมาตรการที่ไม่ใช่ทางด้านภาษี ขณะที่ผลในด้านลบโดยเฉพาะผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ การแข่งขันที่ทวีความรุนแรงขึ้น เนื่องจากคู่แข่งในกลุ่มที่เคยมีศักยภาพต่ำกว่าจะได้รับประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน ซึ่งในที่นี้หมายถึง กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ (CLMV) ซึ่งประกอบด้วย กัมพูชา สปป.ลาว สหภาพพม่า และเวียดนาม ที่ในอดีตผู้ประกอบการในประเทศเหล่านั้นมีศักยภาพในการแข่งขันที่ต่ำกว่า อันเป็นผลมาจากการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ และการปิดประเทศทำให้นักลงทุนต่างชาติให้ความสนใจไม่มาก นอกจากนี้ ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ อาทิ สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ต่างพยายามหาแนวทางแก้ไขจุดอ่อนเพื่อส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศของตนมีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น ความพยายามต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไปย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการไทยโดยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่มากนัก

การเปรียบเทียบนโยบายและมาตรการการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงนับว่ามีความสำคัญ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและปัจจัยเอื้อทางธุรกิจที่กระทบต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยเมื่อเทียบกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอื่นๆ ในอาเซียน ส่งผลให้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) กำหนดให้มีการศึกษาเปรียบเทียบนโยบายและมาตรการการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในกลุ่มประเทศอาเซียน

6.2 แนวทางการศึกษาและข้อจำกัดของการศึกษาในครั้งนี้

แนวทางการศึกษาที่ได้ดำเนินการในครั้งนี้ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive Analysis) โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Sources) และแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Sources) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงจากหน่วยงานที่มีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างน้อย 2 องค์กรในกลุ่มประเทศสมาชิกเดิม ได้แก่ ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และบรูไน และจำนวน 1 - 2 องค์กรในกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ ได้แก่ กัมพูชา สปป.ลาว สหภาพพม่า และเวียดนาม นอกจากนี้เพื่อให้ผลการศึกษานำไปขยายผลในทางปฏิบัติได้ต่อไป การศึกษาในครั้งนี้ได้จัดให้มีการประชุมระดมสมองกับเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรต่างๆ ตลอดจนผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นที่อาจมีเพิ่มเติม โดยการประชุมระดมสมองได้จัดให้มีขึ้นในวันที่ 19 พฤศจิกายน 2553 ณ ห้องวีเนส ชั้น 3 โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น

เนื่องจากการจัดเก็บและการเผยแพร่ข้อมูลของแต่ละประเทศที่ศึกษาในครั้งนี้มีความแตกต่างกันมาก บางประเทศมีระบบการจัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูลที่ช้ากว่าประเทศอื่นๆ เช่น สหภาพพม่า กัมพูชา สปป.ลาว บรูไนดารุสซาลาม บางประเทศมีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่ไม่ลงรายละเอียด เช่น สปป.ลาว ส่งผลให้การเปรียบเทียบในบางประเด็นมีข้อมูลไม่สมบูรณ์ ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้ได้นำผลการสัมภาษณ์เชิงลึกมาเป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์ เพื่อให้ผลการวิเคราะห์บางส่วนเป็นลักษณะเชิงคุณภาพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการขยายผลต่อไปได้

6.3 ผลการศึกษา

6.3.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพของวิสาหกิจในแต่ละประเทศ

ประเทศไทย

เมื่อวิเคราะห์ถึงสภาพแวดล้อมและศักยภาพของวิสาหกิจไทย พบว่า จุดแข็งของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย คือ การมีทักษะในด้านงานศิลป์ มีจิตใจในการให้บริการ และการนำภูมิปัญญาไทยมาประยุกต์ในสินค้าและบริการได้จะเสริมให้สินค้าไทยมีความโดดเด่นมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจไทยที่ผ่านมามักเผชิญกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ โดยเฉพาะในเรื่องความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุนที่ต่ำ ส่งผลให้มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้น้อย ขาดการวิจัยและพัฒนา นอกจากนี้ วิสาหกิจไทยโดยเฉพาะกลุ่มขนาดย่อมและรายย่อยยังมีจุดอ่อนในด้านอื่นๆ เช่น การบริหารงานที่ยังเป็นแบบดั้งเดิม การสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศยังจำกัดเฉพาะกลุ่ม ประกอบกับวิสาหกิจจำนวนมากที่ยังขาดการสื่อสารกับหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากมีการจัดตั้งกิจการที่มีรูปแบบไม่เป็นทางการตระหนักถึงจุดอ่อนดังกล่าว ทำให้หน่วยงานภาครัฐไทยหลายหน่วยงานพยายามส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่างๆ ทั้งการเงิน การตลาด การบริหาร และการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ รวมถึงการปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐให้มีความกระชับและคล่องตัวมากขึ้น

ประเทศสิงคโปร์

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศสิงคโปร์มีความเข้มแข็งเนื่องจากสามารถสื่อสารได้หลายภาษา และประการสำคัญคือ มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในกระบวนการผลิต รวมถึงมีการบริหารจัดการแบบสมัยใหม่ แต่สิงคโปร์มีจุดอ่อนด้านอัตราค่าจ้างแรงงานที่สูง ทำให้รัฐบาลสิงคโปร์ได้กำหนดเป้าหมายการส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่างๆ ที่ชัดเจน รวมถึงการให้เงินทุนสนับสนุนแบบให้เปล่าแก่วิสาหกิจที่มีศักยภาพเพื่อลดอุปสรรคที่เกิดจากอัตราค่าจ้างแรงงาน

ประเทศมาเลเซีย

เมื่อพิจารณาถึงวิชาชีพขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศมาเลเซีย พบว่า นอกจากความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศที่หลากหลาย ยังมีต้นทุนการผลิตสินค้าอาหารฮาลาลที่ต่ำกว่าประเทศไทย เนื่องจากตราฮาลาลของมาเลเซียเป็นที่ยอมรับ อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนของวิชาชีพมาเลเซียในด้านอื่นๆ นั้น ไม่แตกต่างจากวิชาชีพไทยมากนัก กล่าวคือความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุนยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ การนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในกระบวนการผลิตยังมีอยู่น้อย นอกจากนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคือ ค่าจ้างแรงงานสูงกว่าไทย ในการแก้ปัญหาและเพิ่มศักยภาพของวิชาชีพมาเลเซีย รัฐบาลมาเลเซียได้จัดตั้ง SME Bank เพื่อให้สินเชื่อ โดยจุดที่น่าสนใจของสถาบันการเงินแห่งนี้ คือ การให้ความสำคัญกับความเป็นไปได้ของโครงการเป็นลำดับแรกและพิจารณาหลักทรัพย์สินค้ำประกันเป็นลำดับถัดไปด้วยเหตุนี้ ในกรณีโครงการที่น่าสนใจ ผู้ประกอบการที่ขอสินเชื่อสามารถนำหลักทรัพย์สินค้ำประกันมายื่นได้ในภายหลัง นอกจากนี้ รัฐบาลมาเลเซีย โดย SME Corp ได้ดำเนินการประเมินศักยภาพวิชาชีพขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อส่งเสริมรายที่มีศักยภาพให้สามารถเข้าสู่ตลาดต่างประเทศได้มากขึ้น

ประเทศฟิลิปปินส์

การเป็นประเทศที่มีประชากรจำนวนมาก ทำให้ฟิลิปปินส์มีประชากรที่อยู่ใ้นัยทำงานมากถึง 50 ล้านคน นอกจากนี้ แรงงานส่วนใหญ่ยังสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้ดี อย่างไรก็ตาม แรงงานที่มีทักษะและมีความสามารถมักไปทำงานในต่างประเทศหรือในองค์กรขนาดใหญ่ ทำให้แรงงานที่ทำงานให้กับวิชาชีพขนาดกลางและขนาดย่อมมีทักษะที่ต่ำกว่า นอกจากนี้ จุดอ่อนที่เกิดขึ้นกับวิชาชีพขนาดกลางและขนาดย่อมในฟิลิปปินส์คล้ายกับของไทย กล่าวคือ ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุนยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ การบริหารงานรวมถึงการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ยังมีอยู่น้อย แนวทางที่รัฐบาลฟิลิปปินส์ได้ดำเนินการเพื่อเพิ่มศักยภาพวิชาชีพขนาดกลางและขนาดย่อม คือ การบรรจุให้การสนับสนุนวิชาชีพขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นวาระแห่งชาติ ส่งผลให้การส่งเสริมและสนับสนุนวิชาชีพกลุ่มนี้เป็นไปอย่างจริงจังมากขึ้น

ประเทศอินโดนีเซีย

จุดแข็งของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอินโดนีเซีย คือ มีแรงงานจำนวนมาก และอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำต่ำกว่าของประเทศไทย โดยในปัจจุบันค่าจ้างขั้นต่ำอยู่ที่ประมาณ 67 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเดือน ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับไทย ขณะที่จุดอ่อนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่แตกต่างจากไทยมากนัก กล่าวคือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่ขาดแคลนหลักทรัพ์ในการค้าประกันเพื่อขอสินเชื่อ อีกทั้งยังมีการจัดทำระบบบัญชีที่ไม่ถูกต้องตามความต้องการของสถาบันการเงิน ทำให้ไม่สามารถขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินและต้องใช้วิธีการกู้เงินจากนอกระบบซึ่งมีการคิดอัตราดอกเบี้ยที่สูงมาก ส่งผลต่อเนื่องถึงการพัฒนาในด้านอื่นๆ ซึ่งแม้ว่ารัฐบาลจะนำมาตรการการสนับสนุนในด้านสินเชื่อโดยเฉพาะสำหรับกลุ่มวิสาหกิจรายย่อยมาใช้ แต่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยังอยู่ในเกณฑ์ที่สูงมาก

ประเทศบรูไนดารุสซาลาม

วิสาหกิจในประเทศบรูไนดารุสซาลามได้เปรียบกว่าวิสาหกิจไทยในแง่ความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศและต้นทุนในด้านพลังงานที่ต่ำกว่าไทย เนื่องจากเป็นประเทศที่มีทรัพยากรด้านพลังงานเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ต้นทุนในด้านอื่นๆ โดยเฉพาะค่าจ้างแรงงานนั้นสูงกว่าไทยมาก เนื่องจากรัฐบาลได้นำระบบเศรษฐกิจของสิงคโปร์มาถือเป็นพื้นฐานทำให้ค่าครองชีพต่างๆ สูง นอกจากนี้ ศักยภาพในการผลิตสินค้าจำนวนมากให้ได้มาตรฐานสม่ำเสมออยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากที่ผ่านมา การผลิตของบรูไนดารุสซาลามเพียงเพื่อสนองความต้องการของตลาดในประเทศเท่านั้น ทำให้การผลิตจึงมักเป็นแบบดั้งเดิมและมักเน้นการผลิตในเชิงคุณภาพ แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงมีทิศทางที่ไม่ต่างจากของไทยมาก กล่าวคือ รัฐบาลพยายามให้การสนับสนุนทั้งในด้านการเงิน การบริหาร การตลาด และการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ นอกจากนี้ การที่ประชากรเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาอิสลาม ทำให้รัฐบาลพยายามใช้จุดแข็งในส่วนนี้เพื่อสร้างตลาดฮาลาลให้กับกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศ

ประเทศเวียดนาม

การที่เวียดนามต้องเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติอยู่เป็นประจำ ทำให้ชาวเวียดนามมีความขยัน อดทน และมีความตื่นตัวในการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้ผู้ประกอบการวิชาชีพขนาดกลางและขนาดย่อมในเวียดนามให้ความสนใจในการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ และเฟื่องฟูพัฒนาทักษะตนเองมากขึ้น กระนั้นก็ตาม สินค้าที่ผลิตได้มาตรฐานยังมีน้อย อีกทั้งยังมีจุดอ่อนด้านการสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศและความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุนที่ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ทำให้การพัฒนาศักยภาพเป็นไปตามที่สามารถทำได้ในปัจจุบัน ซึ่งรัฐบาลเวียดนามตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และได้พยายามกำหนดมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่างๆ รวมถึงการลดขั้นตอนและการให้สิทธิประโยชน์เพื่อสร้างความแข็งแกร่งและเพิ่มวิชาชีพจรรยาใหม่

ประเทศสหภาพพม่า

ในประเทศสหภาพพม่า ต้นทุนในด้านค่าจ้างแรงงานปัจจุบันอยู่ในเกณฑ์ต่ำที่สุดในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน (ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำในประเทศสหภาพพม่าประมาณ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อวัน) ซึ่งนับเป็นจุดแข็งสำหรับวิชาชีพที่ดำเนินธุรกิจในประเทศนี้ อย่างไรก็ตาม ความไม่สามารถในการเข้าถึงแหล่งทุนและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่สูง รวมถึงทักษะในด้านต่างๆ ที่ยังจำกัด และอีกประการสำคัญคือ ปริมาณการผลิตกระแสไฟฟ้าสำหรับใช้ภายในประเทศยังไม่เพียงพอ ทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของวิชาชีพขนาดกลางและขนาดย่อมในสหภาพพม่าอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ เพื่อแก้ไขจุดอ่อนดังกล่าว รัฐบาลสหภาพพม่าได้ควบคุมการนำเข้าสินค้าบางประเภท รวมถึงจัดทำโครงการขยายกำลังผลิตกระแสไฟฟ้าให้มากขึ้น ซึ่งคาดว่าจะช่วยให้วิชาชีพขนาดกลางและขนาดย่อมพม่ามีความเข้มแข็งมากขึ้น

ประเทศ สปป.ลาว

ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำใน สปป.ลาว อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน (ปัจจุบันค่าจ้างขั้นต่ำที่รัฐบาลกลางกำหนดอยู่ที่อัตรา 10,000 กีบต่อวัน หรือประมาณ 1.30 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อวัน) นับเป็นจุดแข็งสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ดำเนินธุรกิจใน สปป.ลาว อย่างไรก็ตาม ปัญหาทั่วไปที่พบในวิสาหกิจ สปป.ลาว คือ ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุนที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ทักษะของวิสาหกิจในด้านต่างๆ ยังมีอยู่น้อย นอกจากนี้ การให้ความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจของรัฐบาล สปป.ลาว ยังอยู่ในระยะเริ่มต้น ส่งผลให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจลาวยังอยู่ในระดับที่ต่ำ

ประเทศกัมพูชา

จุดแข็งและจุดอ่อนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในกัมพูชาเป็นไปในทำนองเดียวกับในสหภาพพม่าและใน สปป.ลาว เพื่อลดข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุน รัฐบาลกัมพูชาได้ปรับปรุงวิธีการทำบัญชีสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้อยู่ในรูปแบบที่ง่ายขึ้น เพื่อให้สถาบันการเงินมีข้อมูลในการวิเคราะห์และอนุมัติให้สินเชื่อได้มากขึ้น

ประเทศ	ขนาดตลาด ภายในประเทศ	อัตราค่าจ้าง ขั้นต่ำ	ต้นทุน การส่งออก	ความสะดวก ในการ ก่อตั้งธุรกิจ	ความสะดวก ในการ ขอสินเชื่อ
ไทย					
สิงคโปร์					
มาเลเซีย					
ฟิลิปปินส์					
อินโดนีเซีย					
บรูไน					
เวียดนาม					
สหภาพพม่า			n.a.	n.a.	n.a.
สปป.ลาว					
กัมพูชา					

หมายเหตุ : หมายถึง ชีตความสามารถในการแข่งขันต่ำกว่าประเทศอื่นๆ ในกลุ่มสมาชิกอาเซียน
 หมายถึง ชีตความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าประเทศอื่นๆ ในกลุ่มสมาชิกอาเซียน
 หมายถึง ชีตความสามารถในการแข่งขันอยู่ในระดับปานกลางเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ
 ในกลุ่มสมาชิกอาเซียน

6.3.2 ผลกระทบจากนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การเปิดเสรีด้านการค้า การบริการ การลงทุน และการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรี ทำให้สมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศต่างตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น โดยคาดการณ์ว่า ในขณะที่การรวมกลุ่มทำให้ตลาดมีขนาดใหญ่ขึ้นซึ่งจะเป็นโอกาสสำหรับวิสาหกิจที่มีศักยภาพ ในอีกด้านหนึ่ง การแข่งขันย่อมทวีความรุนแรงมากขึ้น การเตรียมการเพื่อเผชิญกับสภาพการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นจึงหมายถึงการสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความแข็งแกร่งมากขึ้น และจัดปัญหาหรือแก้ไขจุดอ่อนในด้านต่างๆ ของวิสาหกิจให้มัน้อยลง แนวทางที่รัฐบาลในประเทศต่างๆ ได้ดำเนินการย่อมส่งผลกระทบต่อวิสาหกิจไทยโดยเฉพาะกลุ่มที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันปานกลาง-ต่ำ กล่าวคือ ในประเทศที่เคยพึ่งพิงสินค้านำเข้าจากไทย ย่อมหันไปซื้อสินค้าที่ผลิตได้มาตรฐานมากขึ้นจากวิสาหกิจภายในประเทศ ส่วนกลุ่มที่มีกำลังซื้อต่ำจะให้ความสนใจกับสินค้าที่ผลิตจากประเทศที่มีต้นทุนต่ำมาก ๆ เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน

ในการแข่งขันตลาดภายในประเทศของไทย นอกจากการเผชิญกับคู่แข่งจากประเทศที่มีต้นทุนต่ำ เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน ในอนาคต เมื่อวิสาหกิจในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีศักยภาพมากขึ้นและมีต้นทุนต่ำกว่าไทย โดยเฉพาะจากกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านจะกลายเป็นคู่แข่งรายสำคัญอีกด้านหนึ่ง

การเชื่อมโยงเครือข่ายในกลุ่มวิสาหกิจเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ทุกประเทศต่างให้ความสำคัญ โดยประเทศที่สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายได้อย่างแข็งแกร่งย่อมได้เปรียบในการแข่งขัน

การมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และมีค่าจ้างแรงงานต่ำ รวมถึงการสร้างปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เกิดการลงทุนนับเป็นสิ่งสูงใจนักลงทุน ซึ่งรัฐบาลในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ (CLMV) หันมาให้ความสนใจและใช้เป็นเครื่องมือในการชักชวนให้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่ บัณฑิตสนับสนุนที่ประเทศเหล่านั้นมี ย่อมทำให้ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของไทยเริ่มลดลง ผลกระทบที่ตามมา คือ นักลงทุนรายเก่าอาจย้ายฐานการผลิตไปประเทศเหล่านั้น ส่วนกลุ่มนักลงทุนรายใหม่อาจให้ความสนใจและเลือกไปลงทุนในประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่แทน

6.3.3 แต้มต่อทางธุรกิจ

เมื่อพิจารณาแต้มต่อทางธุรกิจในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน โดยนำขนาดตลาดภายในประเทศ (Size of Domestic Market) อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (Minimum Wages) ต้นทุนการส่งออก (Cost of Export) ความสะดวกในการดำเนินธุรกิจ (Ease of Doing Business) และความสะดวกในการขอสินเชื่อ (Ease of Financial Access) มาเปรียบเทียบ พบว่า สิงคโปร์และมาเลเซีย เป็นประเทศที่มีต้นทุนในการส่งออกที่ต่ำกว่าประเทศอื่นๆ และมีการเข้าถึงสินเชื่อที่ง่ายกว่า อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันไทยยังมีจุดเด่นในเรื่องการเป็นประเทศที่นำลงทุนแข่งขันได้กับสิงคโปร์และมาเลเซีย เนื่องจากมีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากและมีระยะเวลาในการดำเนินการที่ไม่ยาวนาน

ในด้านค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ ซึ่งเป็นต้นทุนหลักในกรณีผลิตสินค้าที่ใช้แรงงานแบบเข้มข้น (Labour Intensive) ปัจจุบันความสามารถในการแข่งขันของไทยในด้านนี้ด้อยกว่าประเทศคู่แข่งอย่างเวียดนาม อินโดนีเซีย และประเทศอื่นๆ ในกลุ่มสมาชิกอาเซียนใหม่

เมื่อนำประเด็นขนาดตลาดภายในประเทศ อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ต้นทุนการส่งออก ความสะดวกในการดำเนินธุรกิจ และความสะดวกในการขอสินเชื่อ มาพิจารณาร่วมกัน เวียดนามเป็นประเทศที่มีแต้มต่อในการดำเนินธุรกิจมากกว่าประเทศอื่นๆ ในกลุ่มสมาชิกอาเซียน ซึ่งหากรัฐบาลเวียดนามสามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของภาครัฐให้มีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ลดความซ้ำซ้อนในการทำงานลง เวียดนามจะกลายเป็นประเทศที่มีแต้มต่อทางธุรกิจโดดเด่นที่สุดในภูมิภาคอาเซียน

การศึกษาครั้งนี้ พบว่า ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อการสร้างรายได้ให้กับประเทศ ส่งผลให้รัฐบาลในทุกประเทศต่างหาแนวทางสนับสนุนและส่งเสริมวิสาหกิจกลุ่มนี้ แต่ในทางปฏิบัติ วิสาหกิจโดยเฉพาะขนาดย่อมและรายย่อยจำนวนมากไม่ทราบถึงแหล่งให้การสนับสนุน ซึ่งแนวทางแก้ไขที่ได้มีการดำเนินการแล้วในประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศ คือ กำหนดให้การส่งเสริมและสนับสนุนเป็นวาระแห่งชาติในฟิลิปปินส์ หรือการที่สิงคโปร์และมาเลเซียกำหนดให้มีหน่วยงานกลางในการประสานงานและให้การสนับสนุนที่ชัดเจน ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวหลักทรัพย์ค้ำประกัน รัฐบาลมาเลเซีย

โดย SME Bank ของมาเลเซียจะลดความสำคัญของหลักทรัพย์ค้ำประกันและพิจารณาโอกาสของธุรกิจเป็นลำดับแรก ในกัมพูชาการแก้ไขปัญหาการจذبที่ทรายการทางบัญชีที่ไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้องที่รัฐบาลกัมพูชาได้ดำเนินการ โดยได้กำหนดวิธีการทำบัญชีสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขั้นใหม่ให้เข้าใจง่าย และให้ระบบดังกล่าวเป็นที่ยอมรับได้โดยทั่วไปโดยเฉพาะสถาบันการเงินในกัมพูชา ส่งผลให้วิสาหกิจสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น

การนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ นับเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาค่าจ้างแรงงานที่สูงรวมถึงเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจเพิ่มสูงขึ้น แม้ในประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างสิงคโปร์ ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทำให้รัฐบาลได้กำหนดมาตรการสนับสนุนในหลายๆ ด้านเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ยิ่งไปกว่านั้น เพื่อจูงใจให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถพัฒนาไปเป็นวิสาหกิจขนาดใหญ่ รัฐบาลสิงคโปร์จะให้เงินทุนสนับสนุนแก่วิสาหกิจที่นำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ ส่งผลให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้นและมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำลง

6.4 ศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยและผลการดำเนินการจากการส่งเสริมและสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ

วิสาหกิจไทยโดยเฉพาะกลุ่มขนาดย่อมและวิสาหกิจรายย่อยยังมีจุดอ่อนในหลายด้าน อาทิ ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุนที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำ การบันทึกบัญชีที่ไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารและการผลิตมีน้อย และข้อจำกัดด้านภาษาต่างประเทศ หน่วยงานภาครัฐต่างตระหนักและเข้าใจถึงข้อด้อยของวิสาหกิจดังกล่าว แต่ด้วยโครงสร้างการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบันทำให้ประสิทธิภาพในการให้บริการและการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมลดลง เนื่องจากไม่ได้นำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้กำหนดไว้ไปใช้เป็นกรอบในการจัดสรรงบประมาณให้กับหน่วยปฏิบัติอย่างเต็มที่ เป็นผลให้การส่งเสริมวิสาหกิจในแต่ละหน่วยงานเป็นลักษณะต่างฝ่ายต่างดำเนินการ เกิดความซ้ำซ้อน และสร้างความสับสนกับผู้ประกอบการ

6.4.1 กรณีศึกษา : มาตรการรองรับผลกระทบต่อ SMEs ของประชาคมเศรษฐกิจยุโรป

การรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นแนวคิดที่คล้ายคลึงกับการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (The European Economic Community-EEC) ที่มีการก่อตั้งขึ้นในปี 2501 (ค.ศ. 1958) ดังนั้น การทบทวนถึงมาตรการรองรับผลกระทบต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประชาคมเศรษฐกิจยุโรปจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สามารถนำมาปรับใช้กับกรณีของประเทศไทยได้ต่อไป

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจยุโรป ทั้งในด้านการสร้างรายได้ การจ้างงาน การพัฒนานวัตกรรมและผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีใหม่ ๆ รวมถึงเป็นผู้สนับสนุนพัฒนาการทางสังคมแก่ชุมชน ปัจจุบันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในสหภาพยุโรปมีไม่น้อยกว่า 23 ล้านราย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 99 ของธุรกิจทั้งหมด โดยสามารถสร้างงานได้มากถึง 75 ล้านตำแหน่ง

ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทำให้คณะกรรมการธิการประชาคมยุโรปได้กำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในยุโรป โดยใช้หลักการ “เริ่มต้นจากเล็ก” และสอดแทรกนโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้อยู่ในทุกนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปและนโยบายของแต่ละประเทศสมาชิก ซึ่งนโยบายที่คณะกรรมการธิการประชาคมยุโรปให้ความสำคัญมีทั้งหมด 9 ด้านดังต่อไปนี้

เน้นการสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ ๆ

ความสามารถในการเคลื่อนย้ายเงินทุนได้อย่างเสรี ทำให้คณะกรรมการสิทธิการฯ เห็นว่า ควรหาแนวทางในการสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนให้เกิดความสนใจในการประกอบธุรกิจแทน การมองหาความมั่นคงจากการเป็นลูกจ้าง รวมถึงการกำหนดมาตรการสนับสนุนเพื่อลดความเสี่ยงจากการเป็นผู้ประกอบการ และการพัฒนาทักษะให้ผู้ประกอบการเกิดความริเริ่มใหม่ ๆ ซึ่งจะช่วยลดจำนวนธุรกิจที่ล้มเหลวให้เหลือน้อยที่สุด นอกจากการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการทั่วไปในด้านต่างๆ เช่น การจัดหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะ การนำเทคโนโลยีออนไลน์มาใช้ในขั้นตอนการจดทะเบียนธุรกิจ กลุ่มที่คณะกรรมการสิทธิการฯ ให้ความสำคัญเป็นพิเศษในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการจัดตั้งธุรกิจ ได้แก่ กลุ่มนักธุรกิจรุ่นเยาว์ กลุ่มนักธุรกิจเกษียณ กลุ่มนักธุรกิจหญิง และชนกลุ่มน้อย

การส่งเสริมและสนับสนุนให้สามารถเข้าสู่ตลาด

ในช่วงแรกของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจยุโรป แม้สหภาพยุโรปจะรวมตัวเป็นตลาดเดียว แต่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังไม่ได้รับประโยชน์จากการเปิดเสรีเป็นตลาดเดียว แนวทางการแก้ไขปัญหานี้ในช่วงแรก คือ การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลแห่งสหภาพยุโรป (Euro Info Centres) เพื่อจับคู่ทางการค้าระหว่างผู้ประกอบการ และในระยะต่อมา มาตรการที่ได้นำมาใช้เพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเข้าสู่ตลาดได้มากขึ้น โดยเฉพาะตลาดการค้าชายแดน คือ การสนับสนุนให้วิสาหกิจผลิตสินค้าได้มาตรฐานและการสร้างให้เกิดความตระหนักในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญามากขึ้น

การลดขั้นตอนและกฎระเบียบต่างๆ ของภาครัฐให้เอื้อกับธุรกิจขนาดเล็ก

คณะกรรมการสิทธิการฯ ประชาคมยุโรปเล็งเห็นว่า กฎระเบียบและขั้นตอนที่ซับซ้อนเป็นอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจสำหรับธุรกิจขนาดเล็ก ดังนั้น ในการกำหนดกฎระเบียบและขั้นตอนต่างๆ จึงนำหลักการ “คิดถึงกลุ่มเล็กๆ เป็นลำดับแรก” (Think Small First) มาใช้ทั่วสหภาพยุโรป ซึ่งนอกจากการลดขั้นตอนและกฎระเบียบต่างๆ ที่ใช้กำกับกลุ่มผู้ประกอบการขนาดเล็ก คณะกรรมการสิทธิการฯ ยังสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนให้ผู้ประกอบการขนาดเล็กสนใจ

ที่จะเข้ามาดำเนินธุรกิจมากขึ้น เช่น การลดอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การปรับปรุงรูปแบบรายงานที่ผู้ประกอบการต้องจัดส่งให้แก่ภาครัฐให้มีความเข้าใจง่าย ฯลฯ โดยเชื่อว่าข้อปฏิบัติที่เอื้ออำนวยจะช่วยให้ผู้ประกอบการเข้ามาอยู่ในระบบมากขึ้น ซึ่งจะทำให้การจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพมากขึ้นในท้ายที่สุด

การเพิ่มขีดความสามารถให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

อุปสรรคสำคัญประการหนึ่งของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาช่วยในการดำเนินธุรกิจ มาตรการที่คณะกรรมการการประชาคมยุโรปได้นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ การกำหนดโครงการสนับสนุนแบบต่อเนื่อง (Multiannual Programme for Enterprise and Entrepreneurship) โดยจัดสรรงบประมาณจำนวน 450 ล้านยูโร สำหรับการสนับสนุนเป็นระยะเวลา 5 ปี

ในด้านของการเข้าถึงแหล่งทุน เพื่อลดปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คณะกรรมการฯ ได้จัดให้มีการประชุมโต๊ะกลมระหว่างสถาบันการเงินและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อถกถึงแนวทางแก้ไข

การประเมินผลการดำเนินงานทุก 2 ปี ทำให้คณะกรรมการฯ ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมในโครงการ Competitiveness and Innovation Framework Programme (CIP)

การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่สนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ปัญหาที่ทำให้การส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีประสิทธิผลลดลง คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานยังไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการแก้ไขปัญหานี้ในช่วงแรกคือ การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลแห่งสหภาพยุโรป (Euro Info Centres) ขึ้นจำนวนกว่า 250 แห่งทั่วสหภาพยุโรป นอกจากเป็นแหล่งข้อมูล ศูนย์ข้อมูลแห่งนี้ยังทำหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงการจัดหาโครงการให้แก่วิสาหกิจที่มีศักยภาพในการดำเนินการ โดยในปัจจุบันศูนย์ข้อมูลแห่งสหภาพยุโรปมีเพิ่มขึ้นเป็น 300 แห่งกระจายตามประเทศสมาชิก 45 ประเทศ และได้เปลี่ยนชื่อเป็นเครือข่ายองค์กรแห่งสหภาพยุโรป (Enterprise Europe Network)

การตั้งศูนย์กลางเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนหรือถ่ายโอนเทคโนโลยี

คณะกรรมการการประชาคมยุโรปได้ก่อตั้งศูนย์ถ่ายทอดนวัตกรรม (Innovation Relay Centers: IRC) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางในการสร้างเครือข่ายให้เกิดการถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนนวัตกรรมระหว่างวิสาหกิจกันเอง ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้ก่อตั้งศูนย์ถ่ายทอดนวัตกรรมขึ้นจำนวน 71 แห่ง และมีสาขาย่อยอีก 236 แห่งใน 33 ประเทศ

การจัดตั้งหน่วยประสานงานแห่งชาติ

เพื่อให้เกิดการพัฒนาและคิดค้นเทคโนโลยีใหม่ๆ คณะกรรมการการประชาคมยุโรปได้จัดตั้งหน่วยประสานงานแห่งชาติ (National Contact Points: NCPs) ขึ้น ซึ่งการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เกิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ รวมถึงการสนับสนุนให้ทุนเพื่อวิจัยและพัฒนาได้เป็นวาระหนึ่งที่ได้บรรจุไว้ในหน่วยงานแห่งนี้ โดยในแต่ละปีร้อยละ 15 ของงบประมาณที่หน่วยงานแห่งนี้ได้รับจะจัดสรรไว้ให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การสร้างมาตรการเพื่อปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพ

บ่อยครั้งที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ๆ แต่ไม่มีเงินทุน มักถูกลอกเลียนแบบสินค้า คณะกรรมการการประชาคมยุโรปได้กำหนดมาตรการและแนวทางที่เข้มงวดมากขึ้นเพื่อปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาให้กับวิสาหกิจกลุ่มนี้

การอำนวยความสะดวกแก่การโอนธุรกิจ

ยุทธศาสตร์หนึ่งที่คณะกรรมการการประชาคมยุโรปริเริ่มเพื่อสนับสนุนธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ ความพยายามในการแก้ปัญหาความยุ่งยากในการเปลี่ยนแปลงเจ้าของธุรกิจหรือการโอนธุรกิจ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่มีการถกเถียงในการประชุม Spring Summit ทั้งนี้เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีฐานะการเงินดีจำนวนมากต้องล้มเลิกไปทุกปี เนื่องจากพบอุปสรรคในการเปลี่ยนแปลงความเป็นเจ้าของ ในขณะที่เดียวกันกับที่นักธุรกิจยุโรปกว่า 1 ใน 3 ของผู้ประกอบการในสหภาพยุโรป เข้าสู่วัยเกษียณและไม่มีการสืบทอดการดำเนินธุรกิจ ซึ่งคาดการณ์ว่าจะมีธุรกิจมากถึง 690,000 แห่ง ที่มีการจ้างงานจำนวน 2.8 ล้านตำแหน่งได้รับผลกระทบในแต่ละปี การโอนเปลี่ยนเจ้าของธุรกิจที่สะดวกและได้รับการสนับสนุนจะช่วยให้กิจการยังคงดำเนินต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้คณะกรรมการฯ ได้ออกมาตรการสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ เช่น การลดดอกเบี้ยเงินกู้ให้กับผู้ที่สนใจจะซื้อกิจการต่อจากเจ้าของเดิม การค้าประกันเงินกู้เพื่อให้ค่าเบี้ยประกันความเสี่ยงลดลง การยกเว้นภาษีสำหรับการลงทุนที่มีการเปลี่ยนโอนกิจการ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม มาตรการดังกล่าวมีการประกาศใช้ในแต่ละประเทศในรูปแบบที่แตกต่างกันไป

นอกจากนี้ เพื่อให้การเจรจาซื้อ-ขายธุรกิจสามารถสรุปได้โดยง่าย คณะกรรมการฯ ได้จัดให้มีตลาดกลางเพื่อเป็นช่องทางในการเจรจาทางธุรกิจ รวมถึงให้ข้อมูลต่างๆ ที่ผู้ซื้อ-ผู้ขายต้องการ

6.5 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่นำเสนอนี้เป็นผลจากการวิเคราะห์ถึงมาตรการต่างๆ ที่หน่วยงานภาครัฐในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้นำมาใช้ นอกจากนี้ ยังนำผลบางส่วนที่ได้จากการทบทวนถึงมาตรการที่คณะกรรมการประชาคมยุโรปได้ดำเนินการเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสำหรับกลุ่มประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรป ซึ่งที่ปรึกษาเห็นว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทยได้ การนำเสนอเนื้อหาในบทนี้จะเริ่มจากบทวิเคราะห์ถึงศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย และผลการดำเนินการจากการส่งเสริมและสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้เห็นถึงจุดแข็งและจุดอ่อนก่อนนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรการเพื่อรองรับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยต่อการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

6.5.1 ศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยและผลการดำเนินการจาก การส่งเสริมและสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ

ผลผลิตที่ได้จากการดำเนินการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในทุกประเทศ นับเป็นส่วนสำคัญที่สร้างรายได้ให้กับประเทศ แต่ขณะเดียวกันวิสาหกิจในกลุ่มนี้มักมีจุดอ่อน ในหลายๆ ด้าน ทั้งในด้าน การเข้าถึงแหล่งทุน การเข้าถึงข้อมูลเพื่อการค้า การพัฒนาทักษะ ฯลฯ ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐต้องให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ และเนื่องจากสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (Business Environment) รวมถึงระดับขีดความสามารถของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ส่งผลให้การกำหนดนโยบาย ตลอดจนมาตรการการส่งเสริมและสนับสนุนของแต่ละแห่งมีความหลากหลาย ซึ่ง

(1) ศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

ความสามารถของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การศึกษาค้นคว้า พบว่า แม้่วิสาหกิจไทยจะมีความสามารถในด้านงานศิลป์และมีใจรักบริการ ซึ่งเป็นทักษะที่ส่งเสริมการค้าในบางสาขา แต่ข้อจำกัดของวิสาหกิจไทย ในด้านอื่นๆ ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุนที่ต่ำ ส่งผลให้ความสามารถในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารงานและการผลิตมีน้อย ขาดการวิจัยและพัฒนา ทำให้ศักยภาพและขีดความสามารถของวิสาหกิจไทยต่ำกว่าบางประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน เช่น สิงคโปร์และมาเลเซีย

ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลที่ดีทำให้วิสาหกิจไม่ทราบถึงช่องทางการตลาดใหม่ๆ รวมถึงแหล่งที่มีการให้การสนับสนุน อย่างไรก็ตาม วิสาหกิจในกลุ่มที่ทราบถึงช่องทางการตลาดใหม่ๆ บางส่วนต้องเผชิญกับอุปสรรคในเรื่องการสื่อสารเนื่องจากไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศ ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่สำคัญเมื่อต้องแข่งขันกับประเทศที่มีการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์

ความต้องการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การศึกษาครั้งนี้ พบว่า วิสาหกิจไทยต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านการเข้าถึงแหล่งทุน เนื่องจากวิสาหกิจไทยโดยเฉพาะขนาดย่อมและวิสาหกิจรายย่อยส่วนใหญ่มีขนาดแคลนหลักทรัพย์ต่ำประกัน มีการจัดบันทึกการดำเนินธุรกิจที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ หรือบางส่วนไม่จดทะเบียนเข้าในระบบธุรกิจ ทำให้สถาบันการเงินไม่สามารถอนุมัติให้สินเชื่อได้ ที่ผ่านมาก็ยังแก้ไขปัญหาด้วยการกู้ยืมจากนอกระบบ ส่งผลต่อเนื่องถึงภาระดอกเบี้ยเงินกู้ที่สูง ศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันลดลง

ในด้านการพัฒนาทักษะ แม้จะได้รับการฝึกอบรม แต่ความสามารถในการนำมาประยุกต์ใช้ยังมีจำกัด วิสาหกิจในกลุ่มที่มีศักยภาพต่ำต้องการพี่เลี้ยงเป็นที่ปรึกษาระยะหนึ่ง

ปัจจัยเอื้อสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การศึกษาครั้งนี้ พบว่า การนิยามและให้คำจำกัดความวิสาหกิจในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนแตกต่างกันไป ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ตัวอย่างเช่น รัฐบาลสิงคโปร์ ให้คำจำกัดความวิสาหกิจที่กว้างกว่าของไทย กล่าวคือ วิสาหกิจใดที่มีการจ้างงานน้อยกว่า 200 คน และมีมูลค่าทรัพย์สินน้อยกว่า 15 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ (หรือประมาณ 360 ล้านบาทไทย) จะถูกนับรวมเป็นวิสาหกิจขนาดย่อม ในขณะที่จำนวนการจ้างงานและมูลค่าทรัพย์สินในระดับดังกล่าวจะถูกนับรวมเป็นวิสาหกิจขนาดใหญ่ในกรณีของไทย การให้คำจำกัดความที่แตกต่างกันส่งผลต่อวิสาหกิจรายที่ต้องการขอรับการสนับสนุนหรือในบางกรณีมีผลต่อการได้รับสิทธิประโยชน์อื่นๆ ที่หน่วยงานภาครัฐจัดสรรให้ และเป็นปัจจัยให้ขีดความสามารถในการแข่งขันมีความแตกต่างกันไป

การกำหนดภาวะทางภาษีอากรที่แตกต่างกันเป็นประเด็นที่ส่งผลให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจไม่เท่าเทียมกัน ในประเทศที่อัตราภาษีต่ำกว่าไทย เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และเวียดนาม ส่งผลให้วิสาหกิจมีผลกำไรมากขึ้น มีเงินทุนในการขยายกิจการมากขึ้น ซึ่งหมายถึงมีโอกาสในการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ รวมถึงการให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น

การสร้างเครือข่ายในกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

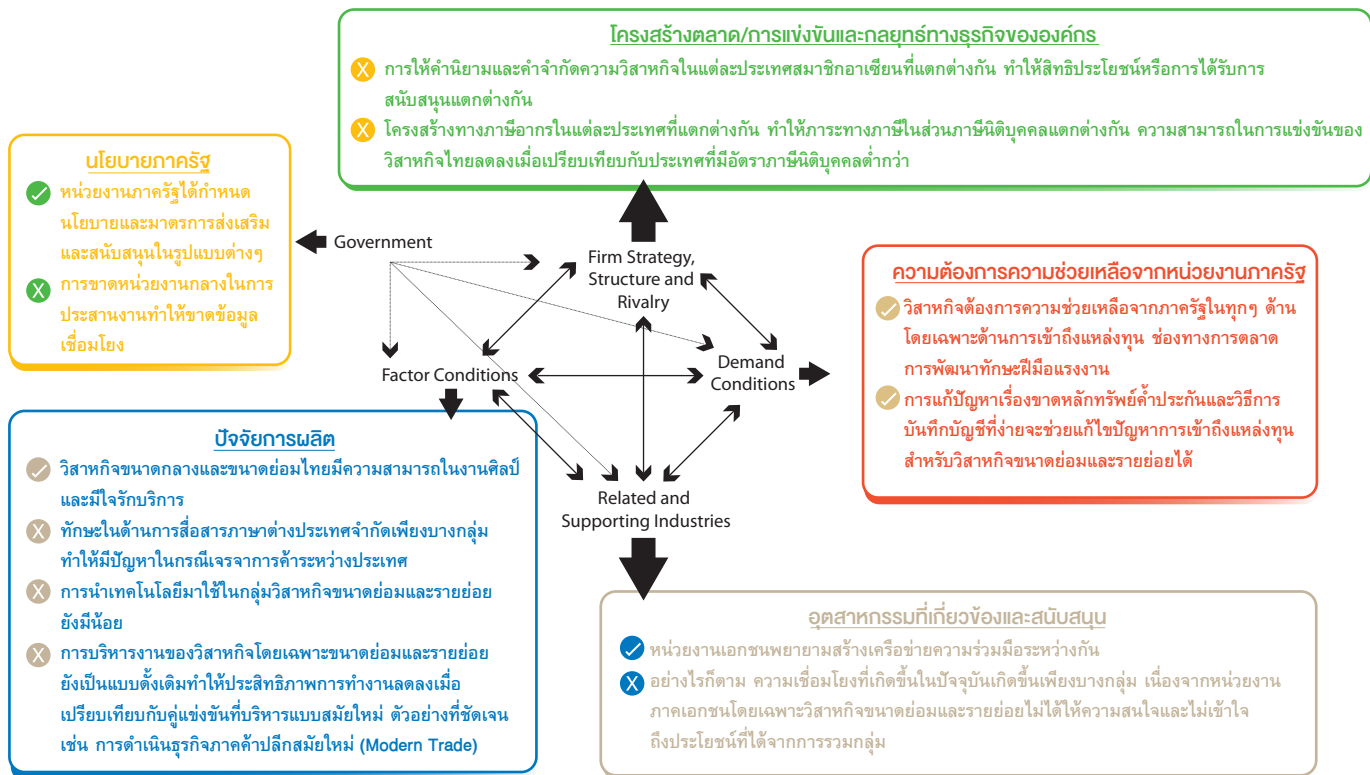
ความพยายามของหน่วยงานภาครัฐที่ผ่านมาทำให้วิสาหกิจไทยในปัจจุบันเริ่มเข้าใจ และเห็นถึงความสำคัญในการสร้างเครือข่ายให้เกิดความร่วมมืออย่างใกล้ชิด อย่างไรก็ตาม ความเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจำกัดเพียงบางกลุ่ม กลุ่มที่เกิดความเชื่อมโยงน้อยหรือยังไม่สามารถรวมตัวกันได้ดีส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวิสาหกิจขนาดย่อมและวิสาหกิจรายย่อย เนื่องจากยังไม่เข้าใจถึงประโยชน์ที่เกิดจากการรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย

(2) ผลจากนโยบายและมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทำให้หน่วยงานภาครัฐต่างกำหนด มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ เพื่อแก้ไขจุดอ่อน รวมถึงการจัดตั้งหน่วยงาน เฉพาะเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมเฉพาะด้าน แนวทางดังกล่าวหากนำไปเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน พบว่า รัฐบาลไทยให้ความสำคัญอย่างมากต่อ การผลักดันให้วิสาหกิจกลุ่มนี้มีศักยภาพและมีขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อนำโครงสร้างองค์กรหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมาพิจารณา (ซึ่งในที่นี้หมายถึง สว.) พบว่า เงื่อนไขบาง ประการที่กำหนดขึ้นในปัจจุบันทำให้ขีดความสามารถในการดำเนินงานของหน่วยงานลดลง โดยเงื่อนไขหลักๆ ที่มีผลกระทบ คือ การกำหนดให้ สว. มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายแต่ ไม่มีส่วนในการนำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไปใช้เป็นกรอบในการ จัดสรรงบประมาณให้กับหน่วยงานปฏิบัติได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้การนำไปขยายผลสู่ภาคปฏิบัติ เกิดความซ้ำซ้อนในบางครั้ง อีกทั้งสร้างความสับสนให้กับวิสาหกิจที่ต้องการขอรับการ สนับสนุน

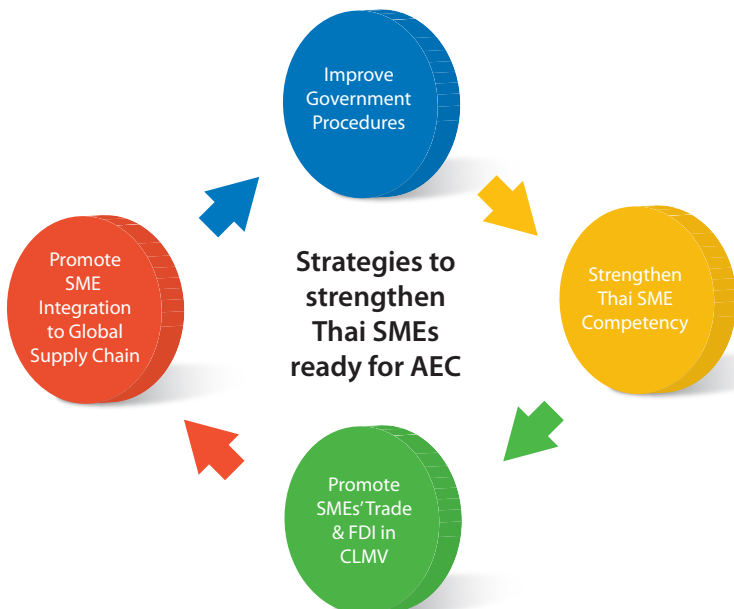
ภาพที่ 6.1 การวิเคราะห์ศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

6.5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรการเพื่อรองรับวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมไทยต่อการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้นำมาสู่ยุทธศาสตร์ 4 ด้าน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปขยายผลเป็นแผนปฏิบัติการเพื่อให้ไทยได้ประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนี้

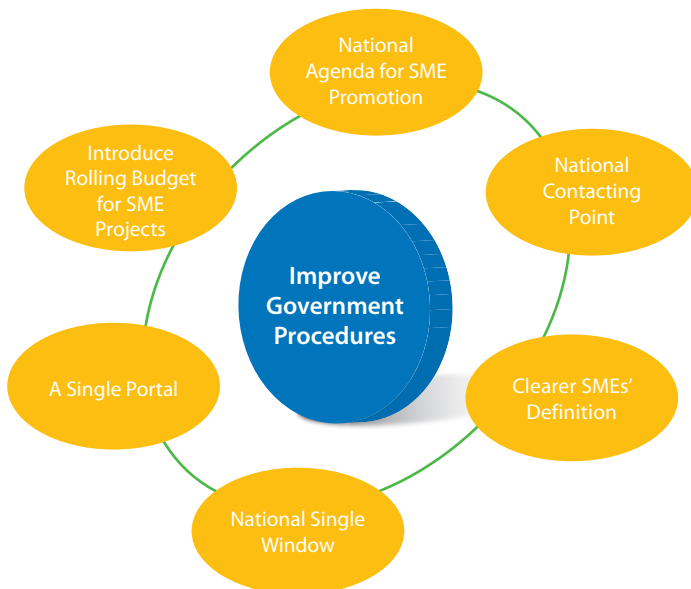
- ยุทธศาสตร์ที่หนึ่ง : ปรับปรุงกระบวนการทำงานของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- ยุทธศาสตร์ที่สอง : พัฒนาศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยให้เข้มแข็ง
- ยุทธศาสตร์ที่สาม : ส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยขยายการค้า-การลงทุนในประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่
- ยุทธศาสตร์ที่สี่ : ส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยเข้าสู่ระบบห่วงโซ่อุปทานระดับโลก

ยุทธศาสตร์ที่หนึ่ง : ปรับปรุงกระบวนการทำงานของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

โดยกำหนดให้การส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นวาระแห่งชาติ นอกจากนี้ ควรปรับโครงสร้างการบริหารของหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายรวมถึงประสานงานให้เป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริงและเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานต่างๆ รวมถึงผลักดันระบบการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (National Single Window) มาใช้โดยเร็วเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และสร้างเว็บท่า (A Single Portal) แห่งเดียว ในการให้คำปรึกษาการดำเนินธุรกิจเพื่อลดความสับสนในการเข้ามาขอรับบริการจากภาครัฐ นอกจากนี้ ในการดำเนินตามแผนปฏิบัติการในบางครั้งมีปัจจัยภายนอกมากระทบซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานให้ไม่เป็นไปตามแผน ดังนั้น การจัดสรรงบประมาณหรือการทำแผนและโครงการควรใช้วิธีงบประมาณแบบต่อเนื่อง (Rolling Budget) มากกว่าการจัดสรรในลักษณะงบประมาณประจำปี (Annual Budget) วิธีนี้จะช่วยให้เกิดความต่อเนื่องและสร้างเครือข่ายการส่งเสริมระหว่างหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลาง-ส่วนภูมิภาค และระหว่างหน่วยงานภาครัฐ-เอกชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่สอง : พัฒนาศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยให้เข้มแข็ง

เพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยสามารถขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินได้มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ดียิ่งขึ้น ภาครัฐควรกำหนดมาตรการที่จูงใจ เช่น การให้รางวัล การให้สิทธิพิเศษด้านภาษี การจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ การปรับลดค่าธรรมเนียมหรือค่าเบี้ยปรับ การกำหนดค่าเกณฑ์วัดที่เหมาะสมมากขึ้นสำหรับกลุ่มวิสาหกิจขนาดย่อมและรายย่อย เป็นต้น มาตรการเหล่านี้จะจูงใจให้เกิดวิสาหกิจรายใหม่ๆ ขณะเดียวกันยังเป็นการจูงใจให้วิสาหกิจรายเดิมสนใจที่จะเข้าระบบโดยจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลที่ถูกต้องตามกฎหมาย การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอีกทางหนึ่ง คือ การสร้างเอกลักษณ์ให้กับสินค้าโดยการผสมผสานศิลปะไทยในชิ้นงาน นอกจากนี้การพัฒนาและส่งเสริมภาพลักษณ์ตราสินค้าของสินค้าไทยให้เป็นที่รู้จัก และเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างสินค้าไทยและสินค้าจากประเทศที่มีต้นทุนต่ำจะช่วยให้การลอกเลียนแบบสินค้าไทยลดลง การวัดระดับศักยภาพและส่งเสริมวิสาหกิจที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันให้สามารถส่งออกจะเป็นแนวทางหนึ่งที่กระตุ้นให้วิสาหกิจพยายามพัฒนาตนเอง อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มช่องทางการตลาดให้กับวิสาหกิจที่สามารถผลิตสินค้าได้ดีมีคุณภาพ

การเพิ่มศักยภาพวิสาหกิจไทยในระยะยาว หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งสถาบันการศึกษา สถาบันฝึกอบรม รวมถึงหน่วยงานภาคเอกชนที่ทำการฝึกอบรมแรงงานควรปลูกฝังและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการทำงานที่ต้องมีระเบียบวินัยและมีความอดทนมากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่สาม : ส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยขยายการค้า-การลงทุนในประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่

ทรัพยากรธรรมชาติที่ยังอุดมสมบูรณ์ ค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่าไทย และการได้รับโควต้าส่งสินค้าไปจำหน่ายยังประเทศนอกภูมิภาคอาเซียน นับเป็นจุดเด่นของประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ที่ควรให้ความสนใจ การส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีศักยภาพและสนใจการขยายกิจการ หรือดำเนินธุรกิจใหม่ในกลุ่มประเทศเหล่านั้น รัฐบาลควรให้บริการข้อมูลด้านธุรกิจที่ควรลงทุนแก่วิสาหกิจไทย

หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หอการค้า สมาอุตสาหกรรม ควรสร้างความร่วมมือระดับทวิภาคีในภาคเอกชนกับกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่มากขึ้น รวมถึงประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่แก่ผู้ประกอบการไทย เพื่อให้การเจรจาและการสร้างสัมพันธ์ภาพเป็นไปด้วยดี นอกจากนี้การค้าชายแดนนับเป็นจุดเศรษฐกิจที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งที่ควรให้ความสนใจ ควรมีการพัฒนา การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจชายแดน เช่น หนังสือเดินทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Passport) ให้มีความพร้อมเพื่อส่งเสริมให้การค้าชายแดนมีความคล่องตัวยิ่งขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่สี่ : ส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยเข้าสู่ระบบห่วงโซ่อุปทานระดับโลก

การรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งจะทำให้ตลาดมีขนาดใหญ่ขึ้นย่อมจูงใจให้นักลงทุนต่างชาติสนใจลงทุนในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนมากขึ้น ดังนั้น ภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในประเทศไทยเพิ่มเติมจากที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ดำเนินการไว้แล้ว อาทิเช่น การกำหนดสิทธิประโยชน์สำหรับการลงทุนที่สามารถสร้างความเชื่อมโยงให้เกิดในกลุ่มวิสาหกิจไทยได้ รวมถึงโครงการที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นแนวทางที่จะสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในกลุ่มที่เป็นผู้รับเหมาช่วง (Subcontractor) ให้กับนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย และเพื่อให้ความเชื่อมโยงในการดำเนินธุรกิจกับบริษัทต่างชาติเป็นไปโดยราบรื่นและมีประสิทธิภาพ หน่วยงานภาครัฐควรจัดให้มีการพัฒนาทักษะในด้านภาษาต่างประเทศให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงการพัฒนาให้แรงงานไทยให้มีระเบียบวินัยในการทำงานมากขึ้น

เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นและอำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนต่างชาติ หน่วยงานภาครัฐควรดำเนินการในด้านอื่นๆ เพิ่มเติมดังนี้ การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลอย่างต่อเนื่องถึงสถานการณ์ของประเทศไทยว่ามีความสงบและไม่มีอันตราย การสร้างความเชื่อมั่นให้นักลงทุนมั่นใจว่านโยบายการส่งเสริมการลงทุนนั้นจะไม่เปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนรัฐบาล การลดขั้นตอนและกฎระเบียบของหน่วยงานภาครัฐที่ซ้ำซ้อน และการจัดทำกฎหมายและกฎระเบียบของไทยให้มีหลายภาษา

